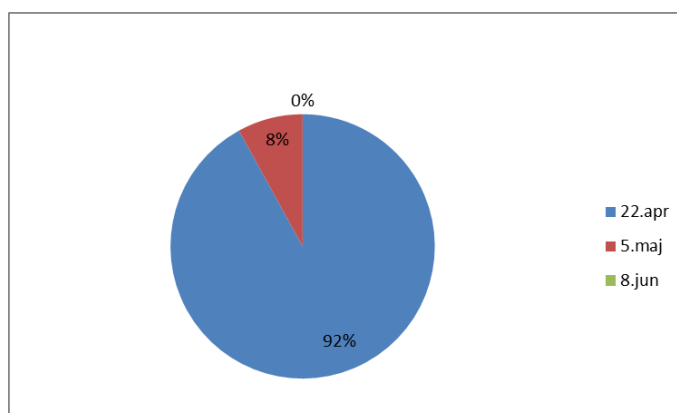

OB SVETOVNEM DNEVU ZEMLJE

V okviru predmeta ITS družboslovje sva izvedli anketo ob praznovanju svetovnega dne Zemlje. Zanimalo naju je, koliko dijaki vedo o omenjenem prazniku in koliko so seznanjeni s podnebnimi spremembami. Anketo so izpolnili 104 dijaki naše šole.

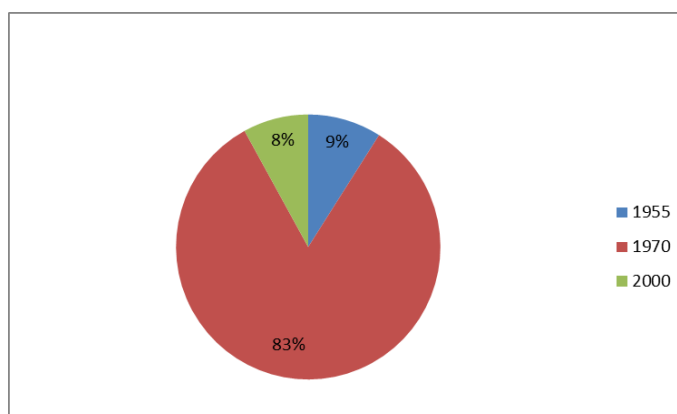
1. Kdaj praznujemo svetovni dan Zemlje?

Svetovni dan Zemlje vsako leto obeležujemo **22. aprila**. Na ta dan se odvijajo različni dogodki, ki osveščajo o pomenu varovanja okolja na Zemlji. Veliko skupnosti praznuje dan Zemlje ves teden, ko se zvrstijo dogodki, povezani z varovanjem okolja.

2. Kdaj se je praznovanje prvič organiziralo?

Praznovanje se je prvič organiziralo leta 1970. leta. Danes za koordinacijo dogodkov in za promocijo dneva Zemlje skrbi Earth Day Network, ki poskrbi tudi za to, da vsako leto izpostavi najbolj pereč okoljski problem.

3. Eden od ciljev praznovanja svetovnega dneva Zemlje je tudi povečati okoljsko in podnebno pismenost. Pojasni, kaj razumeš pod tem pojmom?

Podnebna pismenost je razumevanje vpliva posameznika na podnebje in vpliva podnebja na posameznika in družbo. Podnebno pismen človek:

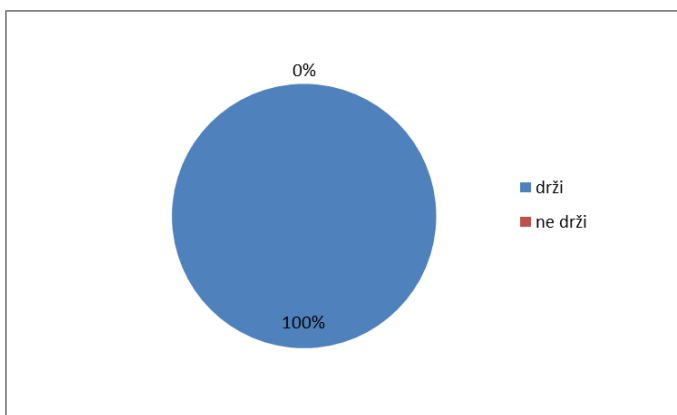
- razume bistvena načela podnebnega sistema Zemlje,
- zna oceniti znanstveno verodostojne informacije o podnebjju in
- sprejema odgovorne odločitve glede ukrepov, ki lahko vplivajo na podnebje.

Vprašanje je bilo odprtega tipa, zato so bili odgovori zelo različni. Večina dijakov in dijakinj je ustrezno navedla pomen tega pojma. Primeri odgovorov:

- razumeti negativne posledice, ki jih imamo na podnebje in okolje, ter kako jih preprečiti
- osveščenost o problemu podnebnih sprememb in onesnaženosti okolja
- zavedanje ljudi o okoljskih in podnebnih problemih in o pomenu vključevanje vseh v sodelovanje za spremembe, da bi Zemlja spet zadihala s čistimi pljuči
- ozaveščanje o trenutnem stanju okolja in podnebnih spremembah, da bi se tako bolj zavedali posledic onesnaževanja in globalnega segrevanja.
- razumeti negativne posledice, ki jih imamo na podnebje in okolje, ter kako jih preprečiti
- poznavanje vzrokov in posledic podnebnih sprememb ter iskanje ekoloških, Zemlji prijaznih alternativ
- za učinkovito varovanje okolja je nujen izobražen posameznik, ki se zaveda pomena celostne skrbi za planet

4. Človek je s svojimi dejavnostmi povečal učinek tople grede, saj je v ozračje spustil ogromno toplogrednih plinov, kot so CO2 in drugi, posledično pa se je zvišala temperatura.

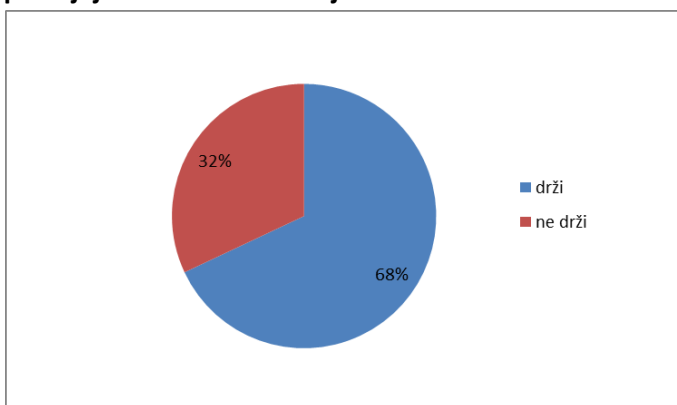
Pravilen odgovor: **DRŽI**

5. Presežki CO2 v atmosferi povzročajo, da postajajo oceani vedno bolj kisli.

Pravilen odgovor: **DRŽI**

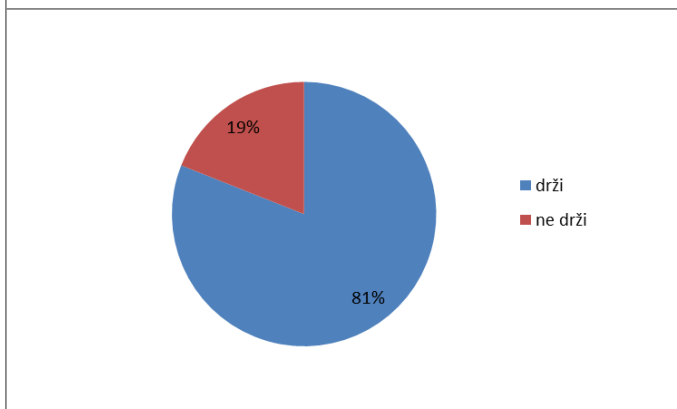
Povišanje koncentracije ogljikovega dioksida v atmosferi resnično povzroča, da oceanske vode postanejo bolj kisle, saj morja absorbirajo približno četrtno emisij. Znižani pH tako ogroža morske ekosisteme po vsem svetu.

6. Naraščanje morske gladine v prihodnosti bo posledica taljenja morskega ledu.

Pravilen odgovor: **NE DRŽI**

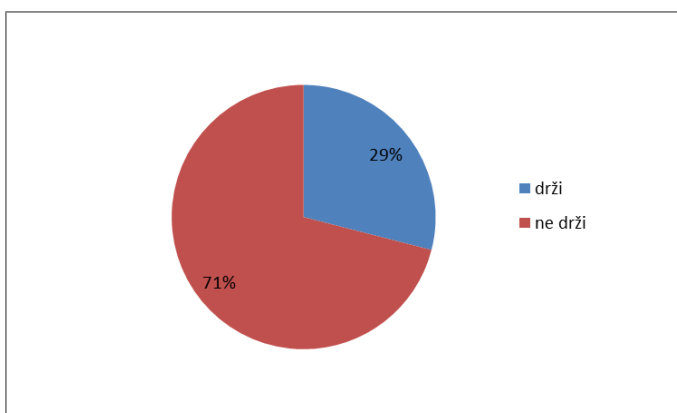
Pričakuje se, da se bo morska gladina zvišala predvsem zaradi taljenja arktičnih ledenih površin.

7. Zmanjšanje snežne odeje in krčenje ledenikov ne vplivata na globalno segrevanje.

Pravilen odgovor: **NE DRŽI**

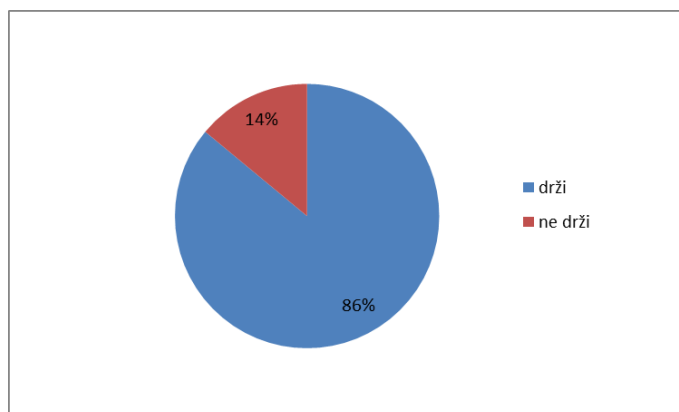
Led in sneg odbijata sončno energijo. Ko se sneg in led talita, pod seboj izpostavljata temne površine (na primer tla ali ocean), ki absorbirajo sončno energijo. To pospešuje proces globalnega segrevanja in tako prispeva še k večjemu taljenju ledu.

8. Zaradi spremenjenih podnebnih razmer in toplejšega podnebja se na nekdam hladnejših območjih pojavljajo bolezni, ki so sicer značilne za toplejše kraje.

Pravilen odgovor: **DRŽI**

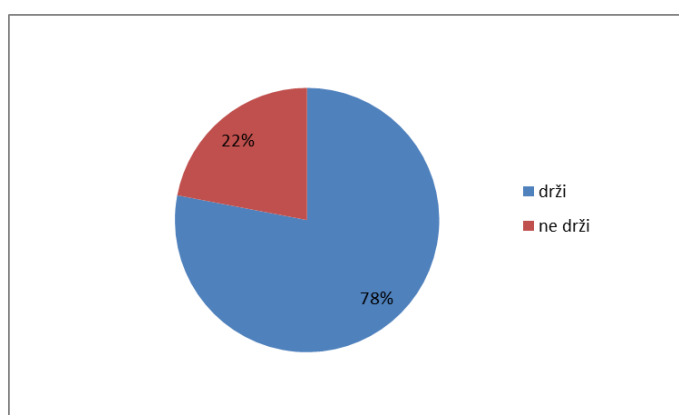
Višje temperature ter pogostejše poplave in suše pripomorejo k nastanku novih in širjenju obstoječih bolezni. Zaradi spremenjenih podnebnih razmer in toplejšega podnebja se na nekdam hladnejših območjih pojavljajo bolezni, ki so sicer značilne za toplejše kraje, na primer malarija.

9. Svetovna zdravstvena organizacija pravi, da trenutno še ne moremo govoriti o človeških žrtvah zaradi podnebnih sprememb, bomo pa o tem gotovo govorili v prihodnosti.

Pravilen odgovor: **NE DRŽI**

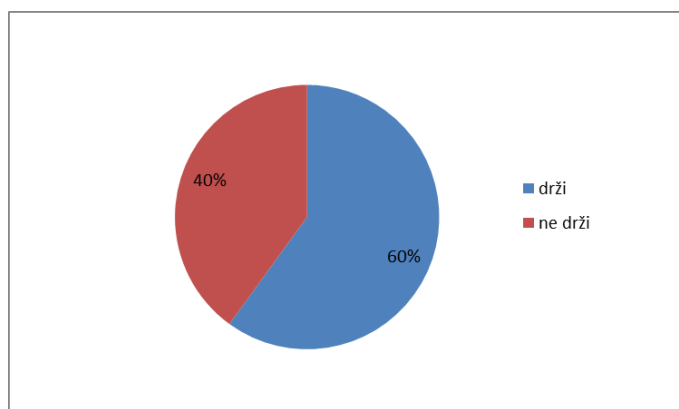
Svetovna zdravstvena organizacija podnebnim spremembam pripisuje že 150.000 smrti na leto. Podnebne spremembe so že povezane s smrtnimi primeri zaradi ekstremnih vremenskih pojavov, zmanjšano proizvodnjo hrane in povečanjem bolezni, kot je malarija.

10. Arktika se segreva dvakrat hitreje kot preostali svet.

Pravilen odgovor: **DRŽI**

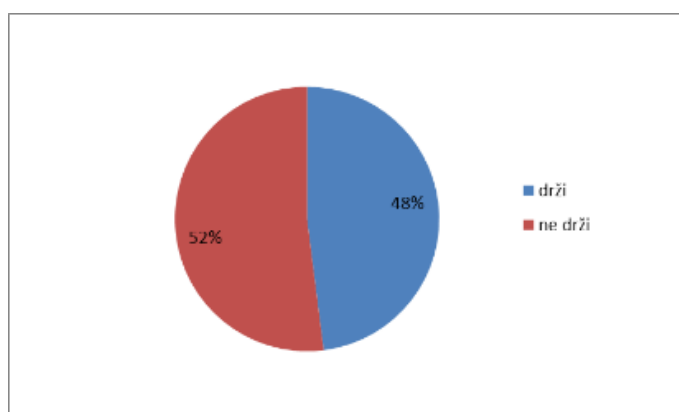
Povratna zanka, ki je nastala zaradi povečanega taljenja ledu in kasnejšega povečanja absorpcije sončne energije, je povzročila, da se je Arktika segrela s to osupljivo hitrostjo.

11. Raven morja je bila v celotni zgodovini Zemlje dokaj stabilna.

Pravilen odgovor: **NE DRŽI**

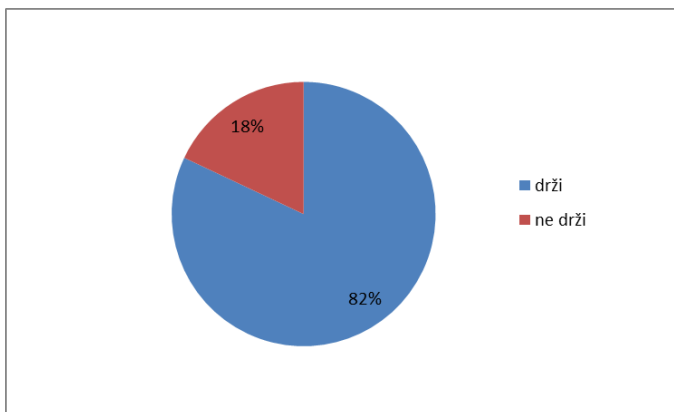
V zgodovini Zemlje se je gladina morja večkrat dvigala in spuščala. Pleistocensko podnebje je bilo zaznamovano z večkratnimi ledeniškimi cikli. Ocenjujejo, da je bilo v nekaterih obdobjih tudi do 30% površine Zemlje pokrite z ledom, zaradi česar je bila morska gladina za 100 m nižja.

12. Zaradi naraščanja temperature morja prihaja do uničenja koralnih grebenov.

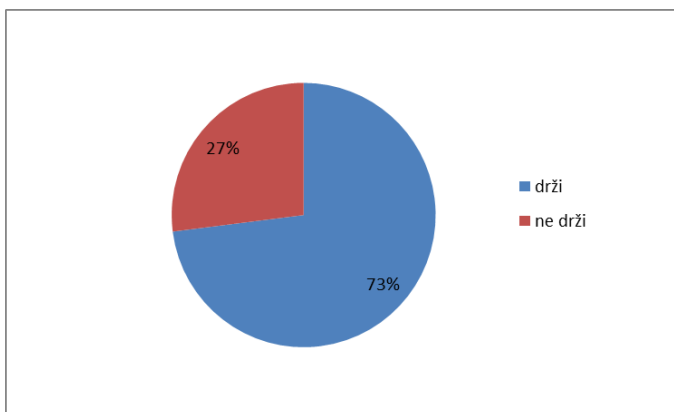
Pravilen odgovor: **DRŽI**

Strokovnjaki so napovedali, da bo zaradi naraščanja temperature morja za od 1,5 °C do 4,5 °C, prišlo do uničenja večine koralnih grebenov. Regeneracija že zdaj zelo poškodovanih koralnih grebenov naj bi trajala približno 500 let ob predpogoju, da ne bo nadaljnje rasti temperature. Dvig globalne temperature za nekaj stopinj lahko povzroči izumrtje do 30 % zdaj živečih rastlin in živali. Izumrtje le-teh bo vplivalo tudi na življenje človeka, saj so mnoge med njimi temeljni vir prehrane človeka.

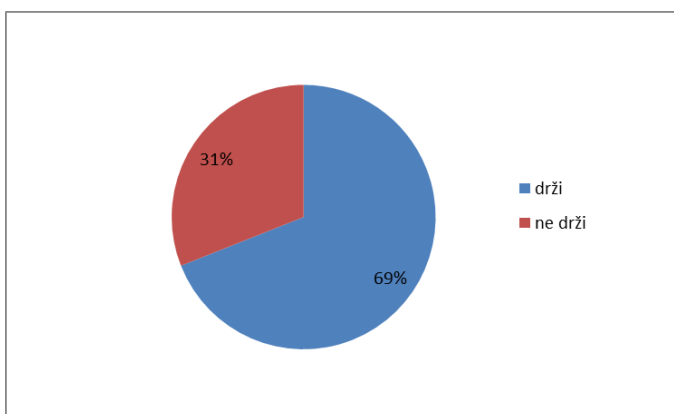
13. Povprečna temperatura zraka v Sloveniji se je v obdobju 1961–2011 dvignila za 1,7 °C. Trend naraščanja temperature zraka je nekoliko večji v vzhodni kot v zahodni polovici države.

Pravilen odgovor: **DRŽI**

14. Skupna višina snežne odeje se je v Sloveniji v obdobju 1961–2011 zmanjšala za približno 55 %.

Pravilen odgovor: **DRŽI**

15. Premisli, kako bi ti lahko zmanjšal svoj vpliv na podnebne spremembe. Navedi nekaj predlogov.

Vprašanje je bilo odprtega tipa, zato so bili odgovori različni. Dijaki in dijakinje so imeli veliko predlogov.

- manjša poraba vode
- manj nakupovanja oblačil, oblačila doma »reciklirati«
- uporabiti isto embalažo večkrat
- ozaveščala druge ljudi o okoljskih problemih in morda bi se ob množičnem zavedanju kaj spremenilo
- uživanje manj mesa, več prehrane rastlinskega izvora

- ne bi uporabljal plastičnih slamic
- vožnja z javnimi prevoznimi sredstvi
- zmanjšal bi uporabo avtomobila v primerih, ko lahko grem peš ali s kakšnim drugim prevoznim sredstvom, ki ne onesnažuje
- lahko bi bolj natančno ločeval odpadke
- lahko bi imeli nižjo temperaturo v stanovanju, da ne bi porabil toliko energije
- premišljeno nakupovati hrano, da se je preveč ne zmečemo stran
- nehal kupovati izdelke, ki imajo velik ogljični odtis

Viri:

Ocena podnebnih sprememb v Sloveniji do konca 21. stoletja. Agencija RS za okolje. 2018.

URL:https://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/text/sl/publications/OPS21_Porocilo.pdf (7. 4. 2020)

Climate change: fact or fiction? Encyclopedia Britannica. URL:<https://www.britannica.com/quiz/climate-change-fact-or-fiction> (7. 4. 2020)

What is climate science literacy? NOAA, 2009. URL:<https://www.climate.gov/teaching/essential-principles-climate-literacy/what-climate-science-literacy> (18. 4. 2020)

Podnebne spremembe. I-učbeniki, Geografija 1. URL: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2509/index3.html> (18. 4. 2020)

Pleistocen. Wikipedija. URL: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Pleistocen> (18. 4. 2020)

Vanessa Matijević in Irina Berce, ITS družboslovje